

АДВОКАТ
Михаило Павловић

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УСТАВНИ СУД

11000 БЕОГРАД
Булевар Краља Александра 15

Подносилац: Фонд за хуманитарно право из Београда, Дечанска 12, ПИБ: [REDACTED], чији је законски заступник Будимир Иванишевић из Београда, [REDACTED], ЈМБГ: [REDACTED], кога у поступку пред Уставним судом заступа адвокат Михаило Павловић из Београда, Ул. Јурија Гагарина 150/8, број телефона [REDACTED], сагласан да идентитет подносиоца буде доступан јавности

**ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА
ЗА ОЦЕНУ УСТАВНОСТИ И ЗАКОНИТОСТИ**

Закон о бесплатној правној помоћи
(„Службени гласник РС“, бр. 87/2018 од 13. новембра 2018. године)

Подносилац иницијативе указује да одредбе чланова 4, 7, 9, 21 ст. 4, 32 ст. 4, 39 ст. 3, 43 ст. 1 тач. 4 Закона о бесплатној правној помоћи (у наставку ЗБПП) нису у складу са Уставом РС, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

Образложење

Народна скупштина Републике Србије изгласала је Закон о бесплатној правној помоћи (у даљем тексту ЗБПП) који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 87/2018 од 13. новембра 2018. године. ЗБПП је ступио на снагу 21. новембра 2018. године, а примењује се од 1. октобра 2019. године.

Подносилац иницијативе указује да раније поменуте одредбе ЗБПП нису у складу са Уставом РС и општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима из разлога који следе.

А) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 4 ЗБПП

Члан 4 ЗБПП гласи како следи:

Услови за пружање бесплатне правне помоћи

Члан 4.

Бесплатна правна помоћ може да се пружи држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору, ако:

1) испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ сагласно закону којим се уређује социјална заштита или корисник права на дечији додатак сагласно закону којим се уређује финансијска подршка породици са децом, као и члановима његове породице односно заједничког домаћинства, чији је круг одређен овим законима;

2) не испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак, али би због плаћања правне помоћи из сопствених прихода у конкретној правној ствари испунило услове да постане корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак.

Чланом породице, односно заједничког домаћинства лица из става 1. овог члана не сматра се лице против којег тражилац бесплатне правне помоћи покреће поступак заштите од насиља у породици или други поступак заштите. Приходи и имовина лица против којег се покреће поступак заштите не утичу на право тражиоца да оствари право на бесплатну правну помоћ, ако он испуњава услове прописане ставом 1. овог члана.

Држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном

међународном уговору бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако је реч о:

1) детету о чијем се праву, обавези или интересу заснованом на закону одлучује у поступку пред судом, другим државним органом односно органом јавне власти;

2) лицу према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или заштитна мера обавезног психијатријског лечења;

3) лицу према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћања пословне способности;

4) лицу које остварује правну заштиту од насиља у породици;

5) лицу које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима;

6) лицу које тражи азил у Републици Србији;

7) избеглици, лицу под супсидијарном заштитом или интерно расељеном лицу;

8) особи са инвалидитетом;

9) детету које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите;

10) деци и младима којима је престала услуга социјалног смештаја до навршене 26 године живота;

11) одраслим и старим лицима која су без сопственог пристанка смештена у установу социјалне заштите;

12) лицу које остварује право на утврђивање времена и места рођења сагласно закону којим се уређује ванпарнични поступак;

13) лицу које је погођено поступком принудног исељења и пресељења у складу са законом којим се уређује становање.

Из образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини, између осталог проистиче и следеће:

Правично суђење подразумева да су појединци равноправни у приступу правди и да пред судом и другим органима јавне власти могу делотворно, под једнаким условима и без дискриминације, да штите и остварују своја права. Да би се то остварило, сваком појединцу мора бити доступна правна помоћ, што подразумева дужност државе да обезбеди пружање правне помоћи задовољавајућег квалитета, бесплатне или са смањеним трошковима, када лице коме је правна помоћ потребна није у стању да је плати или када пружање правне помоћи намећу разлози правичности.

Устав Републике Србије, по угледу на решења у савременом упоредном праву, гарантује сваком појединцу право на правну помоћ (члан 67), чиме је ово право по први пут у нашем правном систему стекло статус Уставом зајамченог људског права. Уставно јемство права на правну помоћ намеће држави обавезу да обезбеди услове за уживање и заштиту овог права. Сагласно томе, неопходно је да се законом уреди пружање правне помоћи, што укључује и обавезу да се обезбеди пружање бесплатне правне помоћи. Поред тога, Устав Републике Србије предвиђа и забрану сваког облика дискриминације (члан 21. став 3. Устава) и гаранцију да се достигнути ниво људских права не може смањивати (члан 20. став 2. Устава).

Подносилац указује да је одредбом члана 4 ЗБПП круг корисника примарно ограничен на оне који испуњавају услове да буду корисници права на новчану социјалну помоћ, а не и сва лица којима је правна помоћ потребна.

Уношењем законске одредбе по којој је круг лица ограничен само на кориснике социјалне помоћи, извршена је дискриминација свих оних лица која не потпадају под категорију социјалног становништва, сходно чему се не може избећи закључак да бесплатна правна помоћ ипак није на располагању свим грађанима којима она у неком тренутку буде потребна.

Неспорна је чињеница да се може јавити потреба за бесплатном правном помоћи грађанима који имају случај који је правно и чињенично комплексан и за који им је потребна правна помоћ, али из различитих разлога нису у могућности да себи приуште адвокате. Оваквим законским решењем, сви грађани који се нађу у ситуацији да им је потребна правна помоћ пред судом, а који објективно немају довољно стручно знање да адекватно представе свој случај у суду, неће моћи да реализују право на бесплатну правну помоћ од стране адвоката или другог стручног лица уколико не задовољавају тзв. „социјални“ услов који је ЗБПП наметнуо.

Поред тога, Европски суд за људска права (ЕСЉП) је у својим одлукама јасно изнео став да не може бити прихватљив приступ по којем се одређена лица или групе лица (правних и физичких) искључују из круга корисника бесплатне правне помоћи; да се тиме повређује начело „једнакости оружја“, односно да се грађанима ускраћује право на приступ суду.

Тако је у **параграфу 45** пресуде **URBŠIENĖ AND URBŠYS v. LITHUANIA** ЕСЉП навео следеће:

„Ипак, питање да ли је пружање правне помоћи неопходно за правично суђење мора се утврдити на основу конкретних чињеница и околности сваког случаја и зависиће, између осталог, од значаја онога о чему се расправља за апликанта, комплексности релевантног закона и поступка, као и од способности подносиоца да се самостално заступа у поступку (видети *Steel and Morris*, § 61). У том контексту се мора утврдити да ли би појављивање апликанта пред судом, без помоћи адвоката, било ефикасно, у смислу да ли ће он или она бити у стању да на одговарајући и задовољавајући начин презентује свој случај (видети *Airey v. Ireland*, 9 October 1979, § 24, Series A no. 32). Мора се такође узети у обзир и целокупни контекст, а посебно у којој мери је апликант имао адекватан приступ суду и „једнакост оружја“ у поступку (видети *N.J.D.B. v. the United Kingdom*, § 74)“

Доказ: Пресуда ЕСЉП - *URBŠIENĖ AND URBŠYS v. LITHUANIA*

С обзиром на садржину образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини, као и цитирану одлуку ЕСЉП, неспорно је да су постојећим законом искључена сва лица која не потпадају под социјалну категорију или која, ангажовањем адвоката, не би потпала у ту групу људи.

За овакво дискриминаторно искључење нема ни разумног ни оправданог разлога, док је ЕСЉП у цитираној пресуди јасно навео да критеријуми којима се држава води приликом додељивања бесплатне правне помоћи не могу бити утемељени само на социјалној основи.

Упркос томе, Република Србија је услов за додељивање бесплатне правне помоћи утемељила само на социјалној основи и тиме законски искључила сва друга лица којима је правна помоћ потребна, а који не потпадају под наведене категорије.

Б) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 7 ЗБПП

Члан 7 ЗБПП гласи како следи:

Случајеви када није дозвољена бесплатна правна помоћ Члан 7.

Пружање бесплатне правне помоћи, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи (члан 4), није дозвољено у:

- 1) привредним споровима;
- 2) поступку регистрације правних лица;
- 3) поступку накнаде штете за повреду части и угледа;
- 4) поступку пред прекршајним судом, ако за прекршај није запрећена казна затвора;
- 5) поступку у коме бивредност спора била у очигледној и значајној несразмери с трошковима поступка;
- 6) поступку у коме је очигледно да тражилац бесплатне правне помоћи нема изгледа на успех, посебно ако се његова очекивања не заснивају на чињеницима и доказима које је предочио или су она супротна позитивним прописима, јавном поретку и добрим обичајима;
- 7) случају да постоји очигледан покушај да се злоупотреби право на бесплатну правну помоћ или неко друго право.

Из образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини проистиче како следи:

У члану 7. Закона, прецизирани су случајеви у којима није дозвољена бесплатна правна помоћ, иако лице испуњава услове за пружање бесплатне правне помоћи, који обухватају привредне спорове; поступак регистрације правних лица; поступак накнаде штете за повреду части и угледа; поступак пред прекршајним судом, ако за прекршај није запрећена казна затвора; поступак у коме би вредност спора била у очигледној и значајној несразмери са трошковима поступка; поступку у коме је очигледно да тражилац правне помоћи нема изгледа на успех, посебно ако се његова очекивања не заснивају на чињеницима и доказима које је предочио или ако су супротна позитивним прописима, јавном поретку и добрим обичајима; када постоји очигледан покушај да се злоупотреби право на бесплатну правну помоћ или неко друго право.

Подносилац иницијативе истиче као и у одељку под (А) који се односи на неуставност члана 4 ЗБПП да је без икаквог разумног и оправданог разлога *numerus clausus* искључен одређени број лица чиме је извршена дискриминација свих оних који су побројани у члану 7 ЗБПП.

Када се овоме дода чињеница да је у цитираној пресуди ЕСЉП управо разматран случај правног лица којем је било ускраћено право на бесплатну правну помоћ јер је и литванским законом онемогућено пружање бесплатне правне помоћи правним лицима, то је неспорно да је законодавац поступио супротно пракси ЕСЉП и искључио одређена лица из круга корисника ових услуга.

Поред тога, у тачки 6 истог члана је фактички прописано да управни орган који одлучује о додељивању бесплатне правне помоћи „процењује“ изгледе за успех у будућем судском спору. Оваква идеја законодавца по којој „управни орган“ преузима на себе ингеренције суда, процењује изгледе за успех и на основу личне процене одбија или додељује бесплатну правну помоћ, отворено поставља питање даље сврхе постојања судова, када је законом могуће дати овлашћења управном органу да оцењује изгледе за успех, односно исход судског поступка.

Сходно свему наведеном, чињеница је да је одредба члана 7 ЗБПП неуставна и несагласна међународним уговорима које је Република Србија потписала из истоветних разлога из којих је неуставна и одредба члана 4 ЗБПП.

В) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 9 ЗБПП

Члан 9 ЗБПП гласи како следи:

Пружаоци Члан 9.

Бесплатну правну помоћ пружају адвокатура и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе.

Удружења могу пружати бесплатну правну помоћ само на основу одредби закона који уређују право азила и забрану дискриминације.

Бесплатну правну помоћ у име удружења пружају адвокати.

Бесплатну правну помоћ у служби правне помоћи у јединици локалне самоуправе или у име удружења могу пружити дипломирани правници, само у оквиру овлашћења која су дипломираним правницима одређена законом којим се уређује одговарајући поступак.

Пружаоци бесплатне правне помоћи, а удружења у оквиру циљева због којих су основана, могу да пружају опште правне информације и попуњавају формуларе, као облике бесплатне правне подршке.

Јединица локалне самоуправе може организовати заједничку службу бесплатне правне помоћи са другим пружаоцем, у оквиру овлашћења која су тим пружаоцима поверена овим законом, али не може на њега пренети пружање бесплатне правне помоћи у потпуности.

Из образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини проистиче како следи:

Чланом 9. Закона наведени су пружаоци бесплатне правне помоћи. Бесплатну правну помоћ пружају адвокати и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе, у оквиру овлашћења која су адвокатима и другим дипломираним правницима одређена законом којим се уређује одговарајући поступак (у коме се бесплатна правна помоћ и подршка пружа). У складу са ставом 2, удружења могу непосредно пружати бесплатну правну помоћ у поступцима остваривања права на азил и заштите од дискриминације.

Ставом 3. наводи се да бесплатну правну помоћ у име удружења пружају адвокати, што се односи на ситуације када је процесним законима предвиђено да заступник мора бити адвокат. То значи да став 3. допушта да у случајевима који нису обухваћени ставом 2, удружења могу пружати бесплатну правну помоћ у оквиру циљева због којих су основана тако што ће по свом избору ангажовати адвокате да у име тих организација пружају бесплатну правну помоћ. Ако се законима који уређују одговарајући поступак не захтева да заступник мора бити адвокат, онда став 4. дозвољава да бесплатну правну помоћ у удружењу пружа дипломирани правник. Ова одредба омогућава да удружења која се баве заштитом људских и мањинских права и слобода непосредно пружају бесплатну правну помоћ у областима правне заштите у којима су ангажована (женама жртвама насиља у породици, партнерског и сексуалног насиља, права ЛГБТ особа, Рома, деце, особа са инвалидитетом и друго).

Такође, у складу са истим ставом 4, бесплатну правну помоћ у јединици локалне самоуправе пружа дипломирани правник.

Поред ових услова, додатни услов да се пружа бесплатна правна помоћ јесте и да је пружалац уписан у Регистар пружалаца бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке. Прописано је и да пружаоци бесплатне правне помоћи могу да пружају и бесплатну правну подршку, сагласно својим овлашћењима прописаним законом, односно у оквиру циљева због којих су основани. Такође, прописано је да јединица локалне самоуправе може организовати заједничку службу правне помоћи са другим пружаоцем, у оквиру овлашћења која су тим пружаоцима поверена овим законом, али не може у потпуности пренети своје обавезе на другог пружаоца.

Упоређујући садржину правне норме са образложењем које је пратило закон, отворена је дилема да ли став 3 члана 9 ЗБПП допушта да у случајевима који нису обухваћени ставом 2, удружења могу пружати бесплатну правну помоћ у оквиру циљева због којих су основана тако што ће по свом избору ангажовати адвокате да у име тих организација пружају бесплатну правну помоћ.

Ова дилема је била предмет расправе између адвокатске коморе и представника удружења грађана који су јасно изнели став да деценијама уназад пружају правну помоћ крајњим корисницима, управо ангажујући адвокате као стручна и квалификована лица да то раде у судским или управним поступцима.

Одредба члана 9 ЗБПП је упитна не само из угла члана 67 Устава РС, већ и из угла члана 21 Устава РС из више разлога:

- (1) да ли би одредбу члана 67 Устава РС требало **уско тумачити**, у правцу да само адвокатура и службе правне помоћи могу пружати бесплатну правну помоћ или **тумачити шире** - да је то минимум који је потребно обезбедити, док се и другима мора омогућити да пружају правну помоћ (попут правних клиника при факултетима, удружења грађана и сл.);
- (2) да ли је законодавац својим образложењем аутентично протумачио став 3 члана 9 ЗБПП и оставио простор удружењима да пружају правну помоћ и у другим поступцима (осим азила и забране дискриминације), уз услов да она претходно ангажују адвоката као стручно лице које би то радило у судским или управним споровима;

(3) да ли се одредбе овог закона примењују само на средства која су добијена из буџетских средстава или на сва средства која удружења грађана имају - односно да ли удружења грађана задржавају право да из сопствених средстава која добију по пројектима од других донатора који нису ни на који начин везани за буџетска средства, сама одаберу адвокате који ће заступати кориснике правне помоћи која је финансирана из других средстава (попут пројеката које одобравају међународни донатори за пружање бесплатне правне помоћи у конкретним областима).

Одговори на ова питања су од пресудног значаја за даље функционисање бесплатне правне помоћи која до сада није била финансирана из буџетских средстава, већ искључиво из пројеката и донација међународних донатора.

У ситуацији када постоји очигледан проблем у тумачењу правних одредаба ЗБПП, као и нејасно образложење закона које је пратило сам закон у Скупштину, чини се да је преко потребно да Уставни суд заузме став у погледу одредбе члана 9 ЗБПП, пре свега оцене уставности самог члана 9 ЗБПП сходно члану 21 и 67 Устава РС, а потом и да одговор на питање круга корисника пружалаца услуга, као и средстава на која се одредбе ЗБПП примењују (јавна средства у односу на сопствена средства добијена по пројектима и донацијама).

Г) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 21 СТ. 4 ЗБПП

Члан 21 ЗБПП гласи како следи:

Одсуство обавезе пружања бесплатне правне помоћи

Члан 21.

Пружалац није дужан да пружи бесплатну правну помоћ кориснику:

- 1) који условљава пружање бесплатне правне помоћи крајњим исходом или успехом у поступку;
- 2) који се према пружаоцу не понаша у границама закона;

3) ако постоји сукоб интереса између корисника и пружаоца или лица које ради на пружању бесплатне правне помоћи код пружаоца, сагласно закону којим се уређује спречавање сукоба интереса;

4) ако је бесплатна правна помоћ одобрена супротно овом закону.

Пружалац који одбије пружање бесплатне правне помоћи о томе одмах обавештава корисника и орган који одобрава правну помоћ (члан 27).

Из образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини проистиче како следи:

Чланом 21. Закона је предвиђено да пружалац може одбити пружање бесплатне правне помоћи у таксативно наведеним случајевима, који су истовремено и разлози за одбијање захтева за бесплатну правну помоћ приликом подношења захтева. Пружање бесплатне правне помоћи се може одбити: а) ако корисник условљава коришћење бесплатне правне помоћи крајњим исходом, односно успехом у поступку, 2) ако се корисник према пружаоцу не понаша у границама закона, 3) ако постоји сукоб интереса између корисника и пружаоца, односно лица које пружа бесплатну правну помоћ, у складу са законским прописима, 4) ако је бесплатна правна помоћ одобрена супротно овом закону. У случају да пружалац бесплатне правне помоћи одбије захтев, о томе одмах обавештава корисника, као и орган који одобрава бесплатну правну помоћ (орган управе у јединици локалне самоуправе).

Подносилац иницијативе сматра да је одредба члана 21 ст. 4 ЗБПП у целини несагласна одредбама Устава РС јер се од пружаоца бесплатне правне помоћи очекује да фактички преиспита коначну одлуку управног органа који је размотрио све околности случаја и доделио бесплатну правну помоћ кориснику.

У светлу чињеница да је корисник бесплатне правне помоћи био дужан да приложи целокупну документацију пре истваривања права на бесплатну правну помоћ надлежном управном органу; да је потом управни орган размотрио све приложено и донео решење којим се кориснику одобрава бесплатна правна помоћ; да је такво решење постало коначно и да је корисник стекао право на услугу правне помоћи, то не постоји ниједан законски основ да пружалац услуге поново разматра испуњеност услова за додељивање бесплатне правне помоћи.

Подносилац подсећа да се одлуке управних органа могу преиспитивати само од стране другостепеног управног органа или у судском поступку, а да пружалац услуге

ни у ком случају не спада у круг лица која су овлашћена да преиспитају коначни појединачни управни акт којим се одобрава бесплатна правна помоћ.

Сходно изнетом, одредба тачке 4 ст. 1 члана 21 ЗБПП ни у ком случају не може бити сагласна са, пре свега Законом о општем управном поступку и Законом о управним споровима, као и Уставом РС и општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

Д) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 32 СТ. 4 ЗБПП

Члан 32 ЗБПП гласи како следи:

Поступање органа управе Члан 32.

Поступак о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи је хитан.

Орган управе доноси решење о захтеву у року од осам дана од дана пријема захтева, а ако је затражио допунску документацију од подносиоца захтева, у року од осам дана од дана када му је она достављена.

Ако постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете по подносица захтева или ако би истекао рок у коме он има право на предузимање радње у поступку, орган управе је дужан да донесе решење о захтеву у року од три дана након његовог пријема.

Ако орган управе не донесе решење у року од осам односно три дана од дана пријема захтева, односно достављања допунске документације, сматра се да је захтев одбијен.

Орган управе који тражи од подносиоца захтева допунску документацију дужан је да одреди рок за њено достављање који не може бити краћи од осам дана, чијим истеком се сматра да је подносилац одустао од захтева, ако није доставио тражену документацију.

Из образложења које је пратило ЗБПП у Скупштини проистиче како следи:

Чланом 32. Закона прописано је поступање органа управе. Прописано је да је поступак о захтеву за одобравање бесплатне правне помоћи хитан и одређени су рокови за поступање органа управе. Имајући у виду прецизно утврђене услове за коришћење бесплатне правне помоћи, Законом је предвиђен кратак рок за одлучивање по захтеву тражиоца. Орган управе доноси решење о захтеву у року од осам дана од дана пријема захтева, а ако је затражио допунску документацију од подносиоца захтева, у року од осам дана од дана када му је она достављена. Уколико је тражена допунска документација о испуњености услова, рок се рачуна од дана достављања допунске документације. Ако постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете по подносиоца захтева или ако би истекао рок у коме он има право на предузимање радње у поступку, орган управе је дужан да донесе решење о захтеву у року од три дана након његовог пријема. Ако орган управе не донесе решење у року од осам односно три дана од дана пријема захтева, односно достављања допунске документације, сматра се да је захтев одбијен.

Подносилац иницијативе указује да је став 4 члана 34 ЗБПП директно супротан одредбама Закона о општем управном поступку, Уставу РС и општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима јер уводи претпоставку негативне одлуке у управном поступку.

Уколико би се прихватио став да се сматра да је донета одбијајућа одлука о захтеву за додељивање бесплатне правне помоћи, кориснику услуге би остало нејасно из којих разлога је његов захтев одбијен, на чему је та одлука утемељена и који би били разлози за жалбу у ситуацији када решење о његовом захтеву није донето.

Подносилац истиче да је ЕСЉП у једној од својих пресуда у којима се бавио повредном принципа „једнакости оружја“ навео и следеће:

- Разлози које су управни органи дали у управном поступку су били сувише уопштени, због чега је у поступку по жалби, жалиоцу отежана могућност да се адекватно изјасни на првостепену одлуку; орган пред којим се износе чињеничне тврдње је одбио да омогући подносиоцу представке да достави аргументе који му иду у прилог (видети *Hentrich v. France*, § 56).

Ако се узме у обзир цитирани став који каже да повреда права постоји чак и у ситуацији када надлежни органи дају сувише уопштене разлоге, тим пре би повреда права постојала ако разлози за одбијање захтева за бесплатну правну помоћ не би

постојали уопште. Законодавац је предвидео управо овакво решење и тиме, самим законом, повредио права потенцијалних корисника услуга.

Стога би законска претпоставка о постојању одбијајуће (негативне) одлуке о захтеву за додељивање бесплатне правне помоћи у случају да она не буде донета у року од осам, односно три дана од дана пријема документације представљала грубу повреду права на „једнакост оружја“ као саставног елемента права на правично суђење.

Ђ) НЕУСТАВНОСТ И НЕУСАГЛАШЕНОСТ ЧЛАНА 39 СТ. 3 ЗБПП

Члан 39 ЗБПП гласи како следи:

Накнада за пружање бесплатне правне помоћи

Члан 39.

Бесплатна правна помоћ коју пружа служба правне помоћи у јединици локалне самоуправе финансира се из буџета једнице локалне самоуправе.

Кад бесплатну правну помоћ пружају адвокати или кад сесоставља јавнобележничка исправа или посредује у решавању спора, јединица локалне самоуправе сноси 50% накнаде за пружање бесплатне правне помоћи или састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора, док 50% накнаде сноси Република Србија, преко министарства.

Заступање у првостепеном управном поступку не финансира се из буџета Републике Србије, нити буџета јединице локалне самоуправе.

Бесплатна правна помоћ и бесплатна правна подршка могу да се финансирају из донација и пројектног финансирања.

У вези ове одредбе члана, у образложењу ЗБПП је између осталог наведено следеће:

Бесплатна правна помоћ и бесплатна правна подршка могу да се финансирају и из донација и пројектног финансирања. Пружање правне помоћи може се финансирати из сопствених прихода, односно *pro bono* пружањем услуга, у складу са већ постојећом праксом.

Подносилац указује да је законодавац најпре без икаквог основа искључио комплетан управни поступак у првом степену чиме је једну целу групу корисника лишио овог права.

Како се не би понављао, подносилац иницијативе указује на разлоге наведене у одељку (А) и (Б) ове иницијативе који се тичу чланова 4 и 7 ЗБПП, неоправданог издвајања свих оних корисника који остварују права пред управним органима у првом степену и дискриминаторност уведену чланом 39 ЗБПП.

Друго питање које отвара образложење овог члана јесте питање које је и раније постављено – да ли удружења грађана, након усвајања овог закона, могу да наставе да пружају бесплатну правну помоћ из сопствених средстава (која добијају из донација или пројеката за пружање бесплатне правне помоћи) или се дејство одредаба ЗБПП протеже и на та средства, а не само на средства која долазе из буџета.

Ово питање представља једно од кључних проблема које ће убудуће обликовати рад/пружање бесплатне правне помоћи, због чега би одговор Уставног суда у многе допринео недоумицама које је овај закон створио.

Е) ЗАХТЕВ ПОДНОСИОЦА ИНИЦИЈАТИВЕ

Имајући у виду све претходно изнето, подносилац иницијативе предлаже да Уставни суд размотри одредбе ЗБПП, не само оне на које је подносилац реферисао, већ и оне које такође могу представљати извор опасности и штете за кориснике услуга бесплатне правне помоћи и утврди да оне нису у сагласности са Уставом РС, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

АДВОКАТ
Михаило Павловић

Поред наведеног, подносилац сматра да постоји прека потреба да Уставни суд отклони недоумице које су створиле одредбе ЗБПП и законописац када је у тексту закона и у образложењу унео крајње контрадикторне разлоге који само уносе правну несигурност у правни систем ове земље, урушавају начело владавине права и грубо крше основна људска права грађана.

Изјашњење Уставног суда је стога потребно како би се омогућило спречавање потенцијалних штетних последица које ће, у коначном, сносити грађани, а посебно они који су директно корисници бесплатне правне помоћи.

Подносилац иницијативе такође предлаже да Уставни суд одржи јавну расправу, сагласно члановима 37 – 41 Закона о уставном суду, позове све релевантне учеснике како би изнели ставове у вези са одредбама овог закона и након јавне расправе донесе предложену одлуку.

У Београду, 25. децембра 2018. године

АДВОКАТ
Михаило Павловић
Нови Београд
Јурија Гагарина 150/8

АДВОКАТ

Михаило Павловић

Прилози:

1. Закон о бесплатној правној помоћи са образложењем
2. Пресуда ЕСЉП **URBŠIENĖ AND URBŠYS v. LITHUANIA**